

Concert zaterdag 3 oktober 2009
Les Éléments
Methamorphosen
Lukaskerk, Ermelo

Inhoud

- 2 Programma 3 oktober 2009
- 3 Het ensemble
- 4 De musici
- 5-7 Uitgebreid programma met toelichting
- 8 Agenda seizoen 2009/10
- 9 Contactadressen en concertlocaties
- 10 Bestelformulier abonnementen

randmeer
concerten

2e Randmeerconcert - seizoen 2009/2010
zaterdag 3 oktober 2009 20.00 uur
Lukaskerk - Ermelo

Les Éléments

Talitha van der Spek - mezzosopraan, Marjolein Lever - traverso,
Robert Smith - viola da gamba, Israel Golani - theorbe, barokgitaar

André Campra
(1660-1744)

Arion, Cinquième Cantate Française

Marain Marais
(1656-1728)

Uit Pièces de Viole: Feste Champêtre

Nicolas Bernier
(1665-1734)

Aminte et Lucrine, 6e Cantate a voix Seulle avec Symphonie

~ pauze ~

Robert de Visée
(1655-1732/3)

Passacaille pour la guitarre

Jacques Morel
(1700-1749)

Chaconne en trio (traverse, viola da gamba et basse)

Jean-Philippe Rameau
(1683-1764)

Diane et Acteon, Cantate à une voix avec symphonie

Marain Marais

Jean-Philippe Rameau

Les Éléments

Het ensemble Les Éléments legt zich toe op de uitvoering van kamercantates in de bezetting mezzosopraan, fluit, cello / viola da gamba en theorbe.

Er bestaat een omvangrijk repertoire voor één van de kleinst denkbare bezettingen die mogelijk is bij barokcantates: zang, soloinstrument en basso continuo.

Het repertoire van Les Éléments omvat werken van onder meer Vivaldi, Rameau en Telemann, maar legt zich daarnaast ook uitdrukkelijk toe op het onbekendere repertoire van componisten als Morel, Campra en Bernier.

De musici, alle gespecialiseerd in de oude muziek, vinden het een uitdaging op zoek te gaan naar zowel het bekendere als het onbekende repertoire voor de bezetting van hun ensemble.

De musici

Talitha van der Spek studeerde zang aan het Conservatorium van Amsterdam bij Margreet Honig en Valérie Guillorit.

In de afgelopen jaren zong zij rollen bij De Nieuwe Opera Academie in opera's van Purcell (Second witch in Dido and Aeneas) en Mozart (Marcellina in Le nozze di Figaro). Vorig jaar zong en danste zij in de dansvoorstelling Merg van het choreografenduo Leine en Roebana, waarin zij werkte met o.a. Helena Rasker, Claron McFadden en het Locke Consort. Zij deed theaterervaring op in verschillende toneelstukken en in een voorstelling van Hans Liberg. Ook zong zij in De 7 Doodzonden van Brecht/Weill en zingt zij regelmatig opera-aria's met verschillende orkesten, waaronder Eik en Linde o.l.v. violist Franc Polman. Naast opera-repertoire zong zij solo's in verscheidene passies en oratoria o.l.v. van o.a. Jos van Veldhoven, Jos Vermunt en Alfredo Bernardini.

Vanaf oktober vertolkt Talitha voor de Nationale Reisopera in het Resident Artists Programme de rol van Derde Dame in Mozart's Zauberflöte. Begin 2009 geeft zij wederom concerten met het vocale trio, 'Le donne di Ferrara', met o.a. Claron McFadden, met muziek van o.a. Luzzasco Luzzaschi. In het voorjaar van 2009 is Talitha te horen met een nieuw ensemble met muziek van Gesualdo.

Marjolein Lever studeerde fluit bij Marieke Schneemann en traverso bij Marten Root aan het Conservatorium van Amsterdam.

Marjolein treedt onder meer op met de orkesten van de Nederlandse Bachvereniging, Anima Eterna en de Kölner Akademie. Ze werkte met dirigenten als Gustav Leonhardt, Jos van Veldhoven, Jos van Immerseel, Philippe Herreweghe en Masaaki Suzuki. Daarnaast maakt ze in de formatie *Woord-en-scene*, samen met theatermaker Ferdinand Borger, kleine muziektheatervoorstellingen. Van 2001 tot en met 2003 speelde Marjolein in het European Union Baroque Orchestra als orkestlid en als soliste.

Marjolein studeerde Duitse Taal & Letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam, waar ze onderzoek deed naar het gebruik van muziekinstrumenten bij de uitvoeringspraktijk van laat-middeleeuwse liefdeslyriek: Minnesang.

Robert Smith werd geboren in Yorkshire en ging in Wales naar de universiteit. Daarna vertrok hij naar Nederland om barokcello te studeren bij Wouter Möller en aansluitend bij Jaap ter Linden.

Bob is orkestlid van Al Ayre Español en speelt Basse de Violon bij Barok Opera Amsterdam. Hij was eerste cellist van het European Union Baroque Orchestra in 2005/6, onder de leiding van o.a. Lars Ulrik Mortensen, Rachel Podger en Christophe Coin. Momenteel doet hij onderzoek naar methodes van basso continuo realisatie, als onderdeel van zijn Master bij Viola de Hoog. Daarnaast studeert hij viola da gamba bij Mieneke van der Velden.

In zijn vrije tijd leert Bob Japans en organiseert hij projecten waarbij musici spelen voor jongeren in moeilijke situaties, bijvoorbeeld in Palestijnse vluchtelingenkampen. In 2005 won hij een geldprijs van het Countess of Munster Musical Trust.

Israel Golani studeerde aan de universiteit van Tel-Aviv cum laude af als musicoloog. Zijn interesse voor historische tokkelinstrumenten leidde hem naar de renaissance luit en masterclasses met Hopkinson Smith en Nigel North. Vervolgens studeerde hij bij Fred Jacobs aan het Sweelinck Conservatorium te Amsterdam en bij Elisabeth Kenny aan de Royal Academy of Music in Londen, waar hij zich bekwaamde als theorbespeler.

In 2002 produceerde hij een muziekdrama "Nisus et Euryalus", geschreven door Domenico Mazzocchi op de Latijnse tekst van Virgilius. Dit stimuleerde hem om deel te nemen aan projecten van de Vlaamse Opera, Xynix Opera en de Opera Studio Nederland (als gast coach). In 2005 was hij muzikaal leider van de dansproductie "Ballo Cantabile" waarin moderne dans en barokmuziek werden gecombineerd. Dit leidde tot verdere samenwerking met dansuitvoeringen met het Koninklijk Ballet van Vlaanderen en het moderne dansgezelschap Leine & Roebana.

Uitgebreid programma met toelichting

Metamorfosen!

Les Éléments brengt een programma met Franse barokcantates. Deze cantates ontstonden aan en om het zeventiende- en achttiende-eeuwse Franse hof en hebben alle een mythologische basis. In Campra's cantate *Arion* weet Arion met zijn muziek de god van de zee te ontroeren en wordt hij uit de golven gered door één van Apollo's dieren: een dolfin. Aminte roept in Berniers cantate *Aminte et Lucrine* via een orakel de godin Diana aan om hem te wreken. Diezelfde godin Diana verandert Actéon in de afsluitende cantate van Rameau in een hert. Alle drie de cantates worden afgesloten met een morele boodschap, die verrassend actueel blijkt te zijn. Les Éléments kiest ervoor om daarnaast kamermuziek te laten klinken en zo te zorgen voor passende overgangen tussen de cantates.

André Campra (1660-1744)

Campra was één van de leidende figuren in zowel de theaternmuziek als de geestelijke muziek in Frankrijk in de vroege achttiende eeuw. Als zoon van een chirurg en violist van Italiaanse afkomst en een Franse moeder kreeg hij muziek met de paplepel ingegoten. Zijn muzikale loopbaan was zeer divers. Campra was kapelmeester in Arles en *maître de musique* in de kathedraal van St. Etienne, de Notre Dame in Parijs en het Collège Louis-le-Grand.

Hij componeerde niet alleen religieuze muziek, maar schreef ook graag wereldlijke werken voor het theater. Zijn kerkelijke broodheren waren daar niet blij mee, en een aantal van zijn vroege werken voor het theater werden dan ook onder de naam van zijn jongere broer uitgegeven. Het succes van die muziek was echter zo groot, dat hij besloot de Notre Dame de rug toe te keren en zich vooral te richten op het componeren van wereldlijke muziek. Zijn *opéra-ballets* (een vorm waarbij een avondvullend programma samengesteld werd door het bij elkaar voegen van twee à drie thematisch van elkaar verschillende bedrijven) waren een doorslaand succes, vermoedelijk vooral ook vanwege de wulpse dames en het vele geflirt op het podium.

De cantate *Arion* komt uit één van Campra's drie boeken met kamercantates. De operatechnieken uit de *opéra-ballets*, die hij ook in deze cantate toepast, geven het werk een grote dramatische kracht.

Campra: *Arion*, Cinquieme Cantate Française

1. Lentement, *Muziek betovert de wereld*
2. Récitatif, *Arion vertrekt rijk uit Korinthe*
3. Ariette Piqué, *Arions muziek heeft een betoverende werking*
4. Récitatif – Vivement – Récitatif, *Arion wordt gevangen genomen en vraagt nog één keer muziek te mogen maken*
5. Air, *Arion musicert, de goden en zeewezens zijn onder de indruk*
6. Récitatif, *Een dolfin redt Arion uit de zee*

Arion is een groot zanger en lierspeler en rijk geworden als musicus in dienst van het hof van de tiran van Korinthe. Nadat hij zijn succesvolle toernee heeft afgesloten, besluit hij terug naar huis te gaan. De reis begint vreedzaam, maar de sfeer verandert al snel. De Korinthische zeelui zijn jaloers op Arions rijkdom en besluiten zijn verworven bezittingen te stelen. Vervolgens willen ze hem overboord zetten. Arion vraagt of hij nog één keer met zijn lier een lied ten gehore mag brengen en de zeelui staan het hem toe. In de laatste aria merken we welk effect de muziek van Arion, op de wereld om hem heen hebben. De harten van de doorgaans koele zeenimfen worden verwarmd. De god van de zee raakt ontroerd en zelfs de sirenen zwijgen.

In het *laatste* recitatief wordt Arion overboord gezet. Maar doordat hij de goden zo heeft weten te ontroeren, sturen ze een dolfin die hem uit de zee oppikt en op zijn rug vervoert naar de dichtstbijzijnde haven.

Marin Marais (1656 - 1728)

Marin Marais werd in Parijs geboren als zoon van een schoenmaker. Zijn oom, die pastoor was van de kerk van St. Germain-l'Auxerrois, zorgde ervoor dat Marin opgenomen werd in de bij de kerk behorende koorschool. Hij kreeg daar een uitstekende muzikale opleiding en begon er met het bespelen van de viola da gamba.

Later zette hij zijn gambastudie voort bij de beroemde gambist Sainte-Colombe. Het verhaal gaat dat Marais binnen zes maanden zijn leraar al voorbij was gestreefd, waardoor hij al snel werd aangenomen als gambist in het orkest van de Parijse Opéra. Hij was toen pas negentien jaar oud. Dirigent van het Opéra-orkest was op dat moment Jean-Baptiste Lully, en deze zorgde ervoor dat Marais zijn carrière kon voortzetten als musicus in dienst van Lodewijk XIV, de Zonnekoning. Van Lully leerde Marais ook componeren. Hij schreef een serie werken voor viola da gamba, maar breidde dat al snel uit met motetten en muziekdramatische werken. Marais werd Campra's opvolger als dirigent van het Opéra-orkest en was vriend met Nicolas Bernier. Deze laatste trouwde met Marais' dochter Marie-Catherine.

Marais: *Uit Pièces de Viole, Quatrième Livre (1717): Feste Champêtre*

Nicolas Bernier (1665 – 1734)

Deze Franse componist, klavecijnist, theoreticus en docent kreeg zijn muzikale opleiding aan de school van de Notre Dame. Later studeerde hij ook in Rome bij Caldara. Bernier was hoofd van de *maîtrise* van de kathedraal van Chartres en van St. Germain-l'Auxerrois in Parijs. In 1704 volgde hij Charpentier op als *maître de musique* van de Sainte-Chapelle. Toen hij in 1712 met Marie-Catherine Marais trouwde, moest de Hertog van Orléans voor hem in de bres springen: volgens de regels van de Sainte-Chapelle hoorde de *maître de musique* celibatair door het leven te gaan. Uiteindelijk mocht Bernier ondanks zijn gehuwde staat toch blijven. Vanaf 1723 vervulde hij samen met Campra en Gervais de positie van *sous-maître* van de Chapelle Royale.

In de cantates die Bernier schreef, probeerde hij de Franse en Italiaanse muziekstijlen te combineren. Krachtige recitatieven en da capo aria's volgen elkaar vrijelijk op. De melodieën zijn expressief, met grote intervallen en lange melismen. (*)

Bernier: *Aminte et Lucrine, 6.e Cantate a voix Seulle avec Simphonie*

1. Air, *Aminte bezingt zijn lot*
2. Récitatif, *Lucrine beantwoordt Amintes liefde niet*
3. Vivement, *Aminte roept om wraak*
4. Récitatif, *Diana teistert het land met een plaag*
5. Oracle, *Diana spreekt door het orakel*
6. Récitatif, *Aminte offert zich voor Lucrine*
7. Lentement, *Lucrine vraagt om vergiffenis*
8. Récitatif, *Lucrine doorboort haar hart met een mes*
9. Lentement, *de moraal*

De cantate *Aminte et Lucrine* vertelt het verhaal van Aminte. Lucrine is zijn grote liefde, maar zij geeft de voorkeur aan zijn rivalen. Aminte roept de hulp van de godin Diana in om hem te wreken en zij teistert daarop het land met een vreselijke plaag. De machtige stem van Diana spreekt vervolgens door een orakel tot de mensen:

de enige manier om de plaag te stoppen, is wanneer Lucrine of één van haar minnaars door de hand van Aminte wordt geofferd. Geen van de minnaars is bereid zijn leven voor Lucrine te geven. Amintes liefde is zo groot, dat hij uiteindelijk zichzelf offert en met een dolk zijn hart doorboort. Lucrine ziet hierop haar dwaling in. Ze smeekt om vergiffenis en pleegt ook zelfmoord.

De badende Diana—Rembrandt van Rijn

Robert de Visée (1655 – 1732/3)

De Visée was wat je noemt een multitalent. Hij speelde gitaar, theorbe, luit en viola da gamba en componeerde daarnaast. Rond zijn 25ste werd hij aangesteld als kamermusicus in dienst van Lodewijk XIV. In het voorwoord van zijn eerste gitaarboek schreef hij dat hij regelmatig voor de kroonprins optrad. Bovendien was hij 's avonds vaak te vinden aan de rand van het bed van de koning om deze met zijn muziek te vermaken. In 1719 werd hij officieel benoemd tot gitaarleraar van de koning, hoewel hij deze eigenlijk al vanaf 1695 vervulde. In 1721 volgde zijn zoon hem in deze positie op.

De Visée: Passacaille pour la guitarre

Jacques Morel (1700-1749)

De gambist en componist Jacques Morel studeerde bij Marin Marais en schreef voornamelijk muziek voor de viola da gamba.

Morel: Chaconne en trio: Flûte traversiere, Basse de Violle, Basse Continue

Viola da Gamba op schilderij rond 1510

Jean-Philippe Rameau (1683-1764) De cantate *Diane et Actéon* werd tot voor kort toegeschreven aan Rameau. De laatste tijd wordt echter steeds algemener aangenomen dat het werk eigenlijk gecomponeerd werd door Joseph Bodin de Boismortier.

Generaties lang probeerden Franse koningen Frankrijk van de buitenwereld af te scherm en heerste er een politiek en cultureel centralisme.

Maar hoewel Lodewijk XIV en Lully musici afraadden voor studie naar Italië te gaan, lukte het niet de Italiaanse muzikale invloed buiten de deur te houden. Uiteindelijk werd het toepassen van het Italiaanse model in Franse opera's toegestaan. Decennia lang hield de strijd tussen de Franse en Italiaanse muziek aan. Of de cantate *Diane et Actéon* nu geschreven werd door Rameau of Boismortier, voor beide componisten gold dat ze bij het schrijven van hun vocale werken beïnvloed werden door de Italiaanse stijl.

Rameau: Diane et Actéon, Cantate a une voix avec symphonie

1. Récitatif, *Diana vindt een plek om zich te baden*
2. Air Gai, *Vreemde faunen en satyrs worden weggejaagd, nimfen aangeropen*
3. Récitatif, *Actéon nadert met zijn jachtgezelschap*
4. Air Vif, *Actéon zoekt met zijn gezelschap een plek om te overnachten*
5. Récitatif, *Actéon kan zijn nieuwsgierigheid niet bedwingen en begluurt Diana, zij verandert hem in een hert en levert hem daarmee aan zijn eigen honden over*
6. Air Tendre, *de moraal*

Diana is de Godin van de jacht, die over het wild en woud waakt. Met haar gezelschap van nimfen nadert zij een beek om een bad te nemen. Satyrs en faunen worden weggejaagd, want niemand, behalve haar gezelschap van nimfen, mag de maagdelijke Godin naakt zien. Ondertussen is Actéon met zijn jachtgezelschap en jachthonden onderweg. In de tweede aria is heel duidelijk zijn jachthoorn te horen. Het gezelschap wil gaan genieten van een rustige nacht in het bos voordat zij de brandend hete heuvels weer in moeten. Helaas nadert Actéon ontwetend de plek waar Diana zich aan het baden is. In het derde recitatief zien we Actéon die zijn nieuwsgierigheid niet kan bedwingen en, verheugd over deze onverwachte 'attractie', de godin begluurt. Diana ontsteekt hierop in woede, omdat ze naakt ontdekt wordt en verandert Actéon, zonder medelijden, in een hert. De arme jager wordt daarmee overgeleverd aan zijn eigen honden. Aan het eind van deze wereldlijke cantate krijgen we een moralistische boodschap mee. We worden gewaarschuwd: van de mooie momenten in ons leven moeten we met volle teugen genieten, want voor je het weet, is het moment voorbij.

Tekst: Marjolein Lever, bewerkt door Hans Maas.

(**) Pagina 6: Melisme of melismatisch, in de vocale muziek een groep tonen die op één lettergreep van de tekst gezongen wordt. Vb. Wilhelmus va-han Na-ha-souwe enz. Zowel in het Gregoriaans als bij Bach spelen melismen een grote rol. Komen in liedmelodieën veel melismen voor dan noemt men deze melismatisch. Het tegenovergestelde – liedmelodieën met per lettergreep één toon – noemt men syllabisch.*

Agenda 2009-2010

- 1 zaterdag 19 september 20 uur Putten Kasteel De Vanenburg
Franciscus Kwartet
- 2 zaterdag 3 oktober 20 uur Ermelo Lukaskerk
Les Éléments, Franse Barok
- 3 zondag 25 oktober 14 uur Harderwijk Catharinakapel
Timora Rosler (cello) & Klára Würtz (piano)
- 4 zaterdag 14 november 20 uur Zeewolde Open Haven
Liza Ferschtman (viool) & Inon Barnatan (piano)
- 5 zondag 29 november 14 uur Nunspeet Hotel Vennendal
Marieke Schneemann (fluit) & Bart van Oort (fortepiano)
- 6 zondag 13 december 14 uur Nunspeet Hotel NH Sparrenhorst
The Hague String Variations (strijksextet)
- 7 zondag 10 januari 14 uur Harderwijk Theater Harderwijk
Fancy Fiddlers & Paolo Giacometti (piano)
- 8 zaterdag 30 januari 20 uur Ermelo De Dialoog
La Rondine (blaaskwintet & piano)
- 9 zondag 14 februari 14 uur Nunspeet Hotel Vennendal
Bas Verheijden (piano)
- 10 zaterdag 27 februari 20 uur Putten Kasteel De Vanenburg
Wyneke Jordans & Leo van Doeselaar (piano vierhanden)
- 11 zaterdag 13 maart 20 uur Zeewolde Open Haven
Matangi Kwartet met Ralph Rousseau (viola da gamba)
en Hein van de Geyn (contrabas)
- 12 zaterdag 27 maart 20 uur Ermelo Lukaskerk
Felicia van den End (fluit) & Eildert Beeftink (piano)

Onze contactpersonen geven u graag informatie:

voor Nunspeet
dhr. W.J. Bömer

E-mail: info-nunspeet@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0341 252968

voor Harderwijk
dhr. W. Molendijk

E-mail: info-harderwijk@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0341 421704

voor Ermelo
mevr. H. van Manen-Aartsen

E-mail: info-ermelo@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0341 563634

voor Putten
dhr. L. van Wijk

E-mail: info-putten@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0341 353842

voor Zeewolde
dhr. H. W. de Wit

E-mail: info-zeewolde@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 036 5223272

secretariaat
dhr. R.G. Lemmens

E-mail: secretaris@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0341 415593
Guido Gezellelaan 36, 3842 XM Harderwijk

financiën
dhr. H. Berkouwer

E-mail: penningmeester@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0577 411242
Hertlaan 3, 8076 PG Vierhouten

concertcoördinator:
dhr. R.A. Norg

E-mail: coordinator@randmeerconcerten.nl
Telefoon: 0341 551703
Margrietlaan 9, 3851 RS Ermelo

publiciteit/perscontacten:
dhr. M. de Lussanet

E-mail: publiciteit@randmeerconcerten.nl

websitebeheer en
Randmeerconcertbrieven:
dhr. A.P. Kuiper

E-mail: media@randmeerconcerten.nl

website Randmeerconcerten www.randmeerconcerten.nl

aanvraag programmaboekje, zie secretariaat of vul het formulier op de website in.

reservering concerten door abonneementhouders, zie website

Adressen van de concertlocaties:

Ermelo	De Dialoog	Raadhuisplein 4, 3851 NT
Ermelo	Lukaskerk	Landgoed Veldwijk 3853 LC
Putten	Kasteel De Vanenburg	Vanenburgerallee 13, 3882 RH
Zeewolde	Open Haven	Kerkplein 8, 3891 ED
Harderwijk	Catharinakapel	Klooster 1, 3841 EN
Harderwijk	Theater	Stationslaan 26, 3842 LA
Nunspeet	Hotel Vennendal	Vennenpad 5, 8072 PX
Nunspeet	Hotel De Sparrenhorst	Eperweg 46 8072 DB
Zeewolde	Open Haven	Kerkplein 8, 3891 ED

Randmeerconcerten 2009-2010 - bestelformulier voor abonnementen

dhr. en/of mevr. _____

adres _____

postcode en plaats _____

telefoon _____

e-mail *) _____

*) indien u de gratis Randmeerconcertbrief per e-mail wilt ontvangen

Bestelt hierbij:

_____ abonnement(en) voor 7 concerten à €91,- in totaal € _____

(u hoeft niet aan te geven welke 7 concerten van de 12 concerten u wilt bezoeken)

_____ passe-partout(s) voor alle 12 concerten à €132 in totaal € _____

_____ vriendenbijdrage(n) à €15 (of meer) per persoon in totaal € _____

(u dient zich elk jaar opnieuw op te geven)

totaal € _____

En (gelieve uw keuze aan te geven door een kruisje in het vakje)

machtigt de St. Randmeerconcerten om dit totaalbedrag éénmalig af te schrijven van

rekening _____

t.n.v. _____

te _____

maakt dit bedrag over naar rekening 3177.78.722 t.n.v. St. Randmeerconcerten te Vierhouten

plaats en datum: _____

handtekening voor akkoord: _____

Wij verzoeken u dit formulier te sturen naar:
penningmeester Randmeerconcerten, de heer H. Berkouwer, Hertlaan 3, 8076 PG Vierhouten.

Randmeerconcerten

klinken

als kamermuziek in uw oren!

randmeer
concerten

The text 'randmeer concerten' is displayed in a bold, black, sans-serif font, slanted upwards from left to right. The word 'randmeer' is on the top line and 'concerten' is on the bottom line. Five red circles of varying sizes are arranged in a diagonal line between the two words, overlapping the letters.